

Kære Fjerkræproducent,

Velkommen til FjerkræNyt nr. 2.

Her får du nyt om:

- Klimadag hos KHL
- Åben Mark Dag om lokal produktion af foderprotein til økofjerkræ
- Energiforsyning til fjerkræstalde
- Egne råvarer er lige nu redningen for nogle hårdt trængte ægproducenter
- Test af røntgenundersøgelse for brystbensfrakturer
- Bekæmpelse af blodmider og indvoldsorm
- Status fra økologi kontrol 2020
- Exo-skeletter kan være vejen til færre dage med smerter

KHL inviterer til Klimadag med fjerkræspor mandag d. 20. juni

Klima er på dagsordenen, og inden for landbrugsproduktion snakkes der om klimaaftryk, klimatiltag og bæredygtighed.

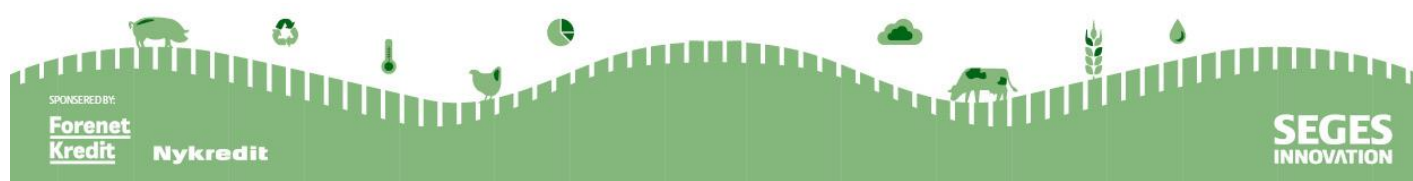
Denne dag er reserveret til klima og bæredygtighed, og der er sørget for flere eksperter, der til daglig arbejder med klimaaftryk og -tiltag. Der er fokus på det nye klimaværktøj ESGreen Tool, som kan beregne klimaaftrykket på din bedrift.

Vi viser, hvordan værktøjet virker for fjerkræproducenter, og du får selv mulighed for at få hands-on. For at få en fornemmelse af hvad det handler om, kan du allerede nu gå ind og afprøve onlinekurser for kylling og høner her: <https://kurser.seges.dk/ng/public/webshop/#/>

Sidst, men ikke mindst åbner vi caféen, hvor du kan netværke med kolleger og få en god snak med dine rådgivere. Det er gratis at deltage - husk at tilmelde dig, og gerne i god tid.

[Landbrugets klimadage \(tilmeld.dk\)](https://tilmeld.dk)

Klimadagen er sponsoreret af Forenet Kredit, Nykredit og SEGES Innovation

Faglige nyheder

Energiforsyning til fjerkræstalde

v. Gunnar Schmidt, Byggeri & Teknik I/S

Hvad gør man mht. energiforsyning til fjerkræstalde, nu hvor al fossil energi samt el er steget i pris?

Alternativer til opvarmning med fossilt brændsel

Hvis man vil investere i nyt opvarmningssystem per maj 2022, er det bedste og tilnærmelsesvis eneste alternativ til opvarmning med fossilt brændsel et flisfyrianslæg. Et flisfyfyr kan fyre med træflis, samt træpiller, korn samt andet brændsel, som kan transporteres i en kornsnekl.

De aktuelle prisforhold er per maj 2022 sådan, at træpiller og korn er for dyre at opvarme med, sammenlignet med træflis. Se sammenligning af typiske priser i dokument vedhæftet FjerkræNyt. Træflis er det godkendte opvarmningsmiddel, som har haft den laveste prisstigning. Forventningen er at denne lave stigningstakt vil holde et stykke ud i fremtiden.

Fyring med halm

Halm er det billigste opvarmningsmiddel vi har, når vi kun ser på den rå energipris.

At opstille et nyt halmfyfyr i 2022 og fremover kræver, at anlægget udstyres med udstyr til filtrering af røgen, idet grænserne for udledning med skorstensrøgen af især støv blev skærpet pr 1/1-2022. Filterudstyr til et halmfyfyr ligger – slag på tasken – i omegnen af 400.000 kr. Hvad værre er, disse filtersystemer tåler ikke fugt, noget der særligt opstår ved intervaldrift, som et portionsfyfyr halmfyfyr har. Producenterne af særligt portionsfyrede halmfyfyr arbejder intenst på udvikling af nye kedel- samt forbrændingsteknikker, som kan gøre det muligt at overholde de nye, skærpede krav til maksimal støvmængde i røggassen, uden at anlægget skal udstyres med filtersystemer.

Et råd: Det er i mange tilfælde muligt at levetidsforlænge et eksisterende halmfyfyr, ved hjælp af fyfyringsmetode samt ugentlig rengøring. Dertil kommer en række andre forhold som kvalitet af kedel- vandet, cirkulation af varmt vand internt i kedlen mv. Forhør producenten om mulighederne.

Hvorfor er der ingen, som anvender varmepumper til opvarmning i kyllingestalde?

Landskonsulent Palle Vinstrup og undertegnede har i flere omgange kalkuleret på muligheden. Årsagen til den lave interesse for brug af varmepumper er først og fremmest et spørgsmål om investeringens størrelse. En varmepumpe i den størrelse, der normalt er behov for til en slagtekyllingestald (200 – 300 kW), kan maksimalt levere centralvarmevand på 60 – 62°C. Da varmfordelingssystemet i kyllingestalde traditionelt dimensioneres til en fremløbstemperatur på ca. 85°C, skal der opsættes ca. dobbelt så meget varmegiver (ribberør) i stalden, for at levere den samme rumtemperatur. Dertil kommer at prisen pr kW varmeeffekt er betydeligt højere ved varmepumper end ved biobrændselsfyfyr. Den laveste investeringspris pr kW varmeeffekt fås ved valg af en olie- eller gaskedel.

Det er altså muligt at anvende varmepumpe til opvarmning af kyllingestalde, men merinvesteringen er betydelig, da såvel varmegiverne til stalden som selve varmepumperne inkl. elinstallation koster væsentlig mere end ved investering i et biobrændselsanlæg.

En supplerende bemærkning: Hvis man ønsker at anvende grøn energi til opvarmning af sin stald, så er den bedste ide stadig at anvende biobrændsel frem for el, idet en væsentlig del af vores el stadig produceres fra én eller anden form for fossil energikilde. Biobrændsel betragtes som 100% vedvarende energi.

Solceller til produktion af eget strømforbrug

Uanset om man installerer varmepumper eller ej, er der for tiden fornuftig/god økonomi i at etablere solcelleanlæg til produktion af el. Hvis man påtænker at lægge solcellepanelerne på taget af eksisterende stalde, skal man være opmærksom på om tagkonstruktionen er dimensioneret til at bære vægten fra solcelleanlægget og så stadig overholde gældende regler mht. styrke og sikkerhedsmargener i de bærende konstruktioner. Ønsker man at lægge solceller op på taget i forbindelse med nybyggeri, skal der indbygges den nødvendige ekstra styrke i såvel spærene som i den øvrige tagkonstruktion.

På eksisterende bygninger skal man have nogen til at undersøge om konstruktionerne har den nødvendige styrke til at bære solcellepanelerne. Baggrunden er at skulle der senere opstå en bygningsskade pga. storm eller belastning fra sne, vil erstatning fra forsikringen være betinget af at forsikringstager har overholdt gældende spilleregler.

Som grove tommelfingerregler gælder:

- Nyere bygninger, hvor spær- og øvrig tagkonstruktion er dimensioneret ud fra kravene i Bygningsreglementet kan kun bære solceller, hvis dette er indregnet i dimensioneringen.
- Ældre bygninger, hvor spærene er dimensioneret ud fra normtabeller, vil i en del tilfælde have mulighed for at bære større belastning end den faktiske last fra nuværende tag mv.

Uanset bygningens alder: Undersøg hos en ingeniør om tagkonstruktionen rummer tilstrækkelig styrke til også at bære vægten af et antal solcellepaneler. Få oplysningerne fra ingeniøren på skrift, hvis der efterfølgende skulle blive et mellemværende med eksempelvis forsikringsselskabet.

Vær kritisk, når du vælger en bygning til placering af solceller: Er bygningen i en sådan stand, at den kan leve videre i 15-20-30 år? Hvis nej, vælg en anden bygning eller placer solcellerne på stativer/kassetter på jorden.

Økonomi i solcelleanlæg

Byggeri & Teknik I/S har beregnet økonomien i konkrete solcelleprojekter, ud fra placering på en konkret adresse – og efterspørgslen efter sådan beregninger er stigende. Den konkrete beregning udarbejdes ud fra det årlige elforbrug på adressen (csv-fil med timeforbrugsværdier, for et kalenderår), data for solens indstråling på adressen samt bygningens retning i forhold til syd og bygningens taghældning. Med hensyn til el-pris tager vi udgangspunkt i seneste elfaktura, og ud fra det aftaler vi med kunden hvilke gennemsnitlige priser vi skal indsætte i beregningerne. Vedr. investeringspriser, så anvender vi standardpriser på solcellekomponenter, medmindre kunden har et konkret tilbud, som den pågældende gerne vil have regnet på.

Sammenligning af løsninger

Når man vil sammenligne økonomien i de forskellige varmeløsninger til kyllingestalde forud for valg af- og investering i nyt opvarmningssystem, bør man sammenligne både de årlige driftsomkostninger (energi, vedligehold og arbejdsindsats) og de årlige faste omkostninger til den enkelte investering. På den måde får man et overblik over den reelle økonomiske forskel i de årlige totale omkostninger for løsninger, som hver har vidt forskelligt investeringsbehov, energipris samt arbejdsindsats. På ejendomme med flere kyllingestalde vil det nogen steder give mening at se på om man skal etablere et nyt varmforsyningsanlæg på fx $2/3 - 3/4$ af den nødvendige varmeeffekt. Hvis man lader dette anlæg levere grundbelastningen af varmforsyningen og så supplerer med olie eller gas ved behov, vil det nye varmeanlæg kunne levere mindst 90% af den årlige forbrugte varme mængde.

yderligere oplysninger kan fås ved Gunnar Schmidt, Energi- og teknikrådgiver på tlf. 2089 7800, eller e-mail: gus@byggeri-teknik.dk

Egne råvarer er lige nu redningen for nogle hårdt trængte ægproducenter v. Niels Finn Johansen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Det at producere sine egne råvarer er lige nu, hvor foderpriserne stiger mod astronomiske højder, en stor økonomisk fordel. Udsagnet gælder primært økologerne, hvoraf nogle kan se frem til at skulle betale 550 – 600 kr. pr. 100 kg foder, - men det kan sikkert også relevant for mange konventionelle producenter.

Men, hvor stor andel af foderet kan man selv producere? Det spørgsmål forsøgte vi at belyse i 2016 – 2017 i projektet "Den alsidige fjerkræbedrift", og det var overraskende at erfare, at mindst 80 % af foderet kan produceres hjemme på gården, hvis altså man har jord nok. Innovationscenter for Økologisk Landbrug har i lyset af den alvorlige situation i fjerkræbranchen valgt at offentliggøre projektrapporten igen. Se den på innovationscentrets hjemmeside:

["Egenproduceret foder til fjerkræ"](#)

Nyt projekt om brystbensfrakturer

v. Sofie Knorr Jensen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Kan vi undersøge hønernes brystben på produktionen uden at aflive dem?

Innovationscenter for Økologisk Landbrug har i 2022 startet et projekt, der undersøger mulighederne for at finde brystbensfrakturer på levende høner. Der er i projektet fokus på at vurdere, om røntgen af brystbenet er en sikker metode at finde frakturer. Der er draget inspiration fra udenlandske studier blandt andet et norsk studie der brugte et mobilt apparat til at undersøge tilstedeværelse af frakturer på specielle høneafstamninger. Det er derfor ikke utænkeligt, at en lignende metode kunne bruges på levende produktionshøner.

Der blev i starten af maj lavet en første røntgenundersøgelse hos en producent. Her kom en dyrlæge ud med et mobilt røntgenapparat, og hønerne blev fotograferet, mens de var levende. Her kunne frakturer tydeligt ses på en stor andel af hønerne.

Det næste skridt er at dissekere de samme høner for at vurdere om metoden er præcis nok på nuværende tidspunkt, ved at undersøge om vi finder flere eller færre brud ved røntgenundersøgelse sammenlignet med dissektion. Ida Thøfner, Lektor, og Jens Peter Christensen, Professor, fra Københavns Universitet står for denne fase af projektet.

Projektet er støttet af Finanslovsmidler: Tilskud til fremme af økologi.

Indvoldsorm og blodmider

v. Niels Finn Johansen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug

I medfør af den nye økologiforordning, må æg, kød og mælk fra 1. januar 2022 ikke markedsføres som økologisk, under og 2 dage efter behandling med veterinærmedicin uden tilbageholdelsestid. Ved behandling mod indvoldsorm med Panacur, vil æg således ikke kunne sælges økologiske i $5 + 2 = 7$ dage. Ved forskriftsmæssig behandling mod blodmider med Exzolt med 7 dages mellemrum vil den samlede tilbageholdelsestid være 6 dage.

Disse lange tilbageholdelsestider vil afholde mange producenter fra at bruge de to produkter. Spørgsmålet er om vi har noget at sætte i stedet. Svaret er ja, når det gælder blodmider, vi har det gammelkendte "Hemexide", som nu hedder HEMEX DRY. Produktet må bruges af økologer og er registreret som et strøelsesprodukt. De meget fine siliciumpartikler, som produktet består af, har en dræbende effekt på blodmider når produktet enten blæses ud i staldluften, eller lægges ud på strøelsesarealet som støvbadningsmateriale. Man kan ikke regne med en 100 % effekt, men blodmiderne kan holdes nede på et lavt niveau.

Med hensyn til erstatning for Panacur til behandling mod indvoldsorm, så har vi indtil nu ikke kunnet finde et erstatningsprodukt uden økologisk tilbageholdelsestid. Vi arbejder på det, men vi må desværre stadig henvise til de råd vi har givet tidligere her i FjerkræNyt. Et af de basale råd er "Hold knastørt i stalden".

STØTTET AF

Status fra økologi kontrol 2020 **Promille**afgiftsfonden for landbrug

v. Birgit Ingvorsen, Sofie Knorr Jensen og Niels Finn Johansen,
Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Fjerkræ topper igen statistikken for overtrædelser

I 2020-opgørelsen fra økokontrollen, der blev udsendt i marts 2022, topper fjerkræ desværre igen listen over overtrædelser af økoreglerne. Især i de uanmeldte kontroller findes en høj andel

bedrifter med overtrædelser af økologireglerne for fjerkræproduktion – derfor denne opfordring til fokus på det daglige management.

Samlede overtrædelser i 2020 vist for de forskellige produktionsgrene

Produktionsgren	Overtrædelser i % af antal kontroller
Fjerkræ	16,5
Kvæg	12,1
Svin	8,1
Planter	2,8

Kilde: Landbrugsstyrelsens statistik om kontrol af økologiske landbrugsbedrifter, kontrol år 2020

Det er ikke noget nyt, at fjerkræ topper listen. Sådan har det været flere gange, noget som vi i fjerkræ ikke kan være helt stolte af. Men, dertil skal dog bemærkes, at en stor del af overtrædelserne i fjerkræbesætningerne skyldes ”Fjerpilning”, en parameter som de øvrige produktionsgrene ikke er belastede af. I 2019 havde 6,4 % -, og i 2020 9,2 % af de kontrollerede bedrifter med fjerkræ utilfredsstillende velfærd på grund af fjerpilning. Derfor, hvis man i statistikken ser bort fra ”fjerpilning,” så har fjerkræ ikke flere overtrædelser end kvæg og svin.

Stigende problemer med fjerpilning

Stigningen i andelen af besætninger med fjerpilning fra 2019 til 2020 kan være tilfældig, men hvis den er reel, så kan den have flere årsager, herunder f.eks. en konsekvens af indelukning pga. risiko for fugleinfluenza, der frustrerer dyrene, tiltagende problemer med at skaffe foderråvarer af god kvalitet og dårlig producentøkonomi mm. der reducerer producenternes fokus på management. Den seneste udvikling med akut mangel på råvarer og skyhøje foderpriser, gør det ikke nemmere at forsyne fjerkræet med næringsstoffer og undgå fjerpilning, desværre.

Mange overtrædelser vedr. flokstørrelse

Ydermere viser kontrollen, at der har været adskillige overtrædelser vedr. flokstørrelse. Overtrædelser på flokstørrelse opstår ikke kun, når man har for mange høner og/eller kyllinger gående sammen. De kan også komme, hvis kontrolløren vurderer, at adskillelsen mellem forskellige stalde og hønsegårde er utilstrækkelig – altså at flokkene ikke er adskilt godt nok. Derfor anbefales det at tjekke vægge, døre, porte og hegn regelmæssigt for at undgå påtaler på flokstørrelse.

Klækning i stalden kan give problemer i forhold til flokstørrelse

En tilbagemelding fra Landbrugsstyrelsen i sidste uge gjorde det også klart, at der fra øko-kontrollens side er et øget fokus på flokstørrelse ved klækning i stald. Det skyldes, at klækkeprocenten ofte er højere end forventet, således, at man ender op med flere kyllinger end tilladt. Der er i denne sammenhæng brug for en dialog mellem erhvervet og kontrolmyndigheden (Landbrugsstyrelsen), fordi det i praksis er meget svært netop at ramme det antal kyllinger stalden er godkendt til. Rugeriet prioriterer at levere et antal rugeæg, så man er sikker på, at det bestilte antal kyllinger klækker. Gør der ikke det, får rugeriet nemlig som udgangspunkt et erstatningskrav fra fjerkræproducenten. Producenten har på den anden side også svært ved at kontrollere - og regulere antallet af kyllinger undervejs i produktionsperioden. Antallet viser sig først når kyllingerne leveres til

slagteri, - eller i tilfælde af, at det er levekyllinger, ved levering til ægproducenten. Der er helt klart behov for at drøfte hvordan man håndterer disse problemer, også i forhold til Økologikontrollen.

[Se statistikken om kontrol af økologiske landbrugsbedrifter Kontrol år 2020](#)

Exo-skeletter kan være vejen til færre dage med smerter

af Marianne Norup, specialkonsulent i SEGES

Døjer du med ondt i ryggen eller problemer i nakke og skuldre, så har du måske gavn af at prøve et exo-skelet

Der er mange, som hver dag må leve med smerter i kroppen og en viden om, at deres arbejde er årsagen til smerterne. Men sådan har det vel altid været, tænker du måske, og er det ikke bare naturligt, at vi får ondt og bliver nedslidt af vores arbejde?

Svaret er ja – det er en naturlig konsekvens af de belastninger, vi har i hverdagen. Men alligevel er der jo grund til at gøre, hvad man kan for at modvirke og forsinke nedslidningen, så vi får flere gode år sidst i livet og måske endda kan komme af med de smerter, vi mærker allerede.

[Nyt webinar på seges.tv](#) fortæller om de første erfaringer i Danmark fra landbrug og andre 'grønne' brancher. Teknologien er kendt fra industrien og har været brugt i flere år, både i Danmark og i udlandet. Hvis du vil vide mere og overvejer at afprøve exo-skeletter sammen med dine medarbejdere, kan du søge 80 % i støtte til det via Arbejdsmiljøpuljen.

Søg støtte til at forebygge medarbejdernes nedslidning og arbejdsulykker

Få 80 pct. i støtte til at udvælge og afprøve hjælpemidler, som forebygger arbejdsulykker og fysisk nedslidning.

Er der nogle arbejdsopgaver hos jer, som du på lang sigt godt kan se, er nedslidende for dine medarbejdere, så er der hjælp at hente. Frem til og med 2023 er det muligt at søge støtte fra en statslig pulje til at udvælge og afprøve tekniske hjælpemidler, som kan forebygge arbejdsulykker og nedslidende arbejde. Der kan opnås 80 pct. i støtte til udgifterne, men det er en betingelse, at projektet gavner ansatte i virksomheden.

Hjælp til indkøb og indkøring i hverdagen

"Støtten gives til opsætning og afprøvning af udstyr i en periode på 3 måneder. Med i det får man vejledning til at vælge det rigtige udstyr og hjælp til indkøring undervejs, så det bliver en naturlig del af hverdagen," forklarer Marianne Norup, specialkonsulent i SEGES Innovation.

"Vi oplever alt for tit, at folk har gode intentioner og køber noget udstyr ind, som det aldrig lykkes at inddrage i hverdagen, så det ender med bare at stå og samle støv. Med denne her pulje, kan man få hjælp og vejledning til at vælge det rigtige, afhængigt af problemstillingen, og hjælp til at få

det kørt ind i arbejdsdagen,” forklarer hun. Finder man efterfølgende ud af, at det ikke fungerer, rækker støtten også til nedtagning igen.

Eksempler på hjælpemidler, du kan søge støtte til

- Vogne, der kan aflaste bæring af sække og dunke
- Højdeindstillelige pakkeborde og lign.
- Exo-skelet, der modvirker nedslidning af ryg eller skuldre/nakke
- Inventarløsninger, der forhindrer ulykker, fx rækværk og fastmonterede trin
- Afskærmning mod nedstyrtning
- Vaskerobot og andet automatiseret udstyr
- Opstart af styrke- eller konditionstræning for dig og dine medarbejdere i hverdagen

Sådan får du del i puljen

Hvis du er interesseret, så kontakt Marianne Norup, SEGES Innovation, eller tag fat i din DLBR-rådgiver. De kan hjælpe med papirarbejdet både før under og efter afprøvningen – og ikke mindst sørger de for en god proces, hvor I finder den rigtige løsning og får inddraget medarbejderne, så det kommer til at virke for jer i hverdagen.

Kalenderen

20. juni. Klimadag hos KHL. Tilmeld dig her: [Landbrugets klimadage \(tilmeld.dk\)](https://landbrugets.klimadage.tilmeld.dk)

1. juli. Åben Mark Dag om økobælgplanter til fjerkræfoder hos Rokkedahl Landbrug. Se vedhæftede program. Tilmelding ved Jette Søholm Petersen jtp@seges.dk eller 21717715

7. -11. august. WPC World's Poultry Conference i Paris læs mere her [World Poultry Congress | 2022 | PARIS \(wpcparis2022.com\)](https://worldpoultrycongress.com)

5. oktober. Fjerkræ Temadag om beregning af klimaaftryk per kg kylling og æg samt bekæmpelse af indvoldsorm og brystbensfrakturer på Horisont Hotel- og Conferencecenter, Agro Food Park 10, 8200 Aarhus N. Yderligere oplysninger v. Jette Søholm Petersen jtp@seges.dk eller 21717715

12. oktober. Lovpligtigt kursus om hold af slagtekyllinger fra kl. 9 – 16 på Hos SEGES, Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N. Program ses vedhæftet. Tilmelding ved jtp@seges.dk eller 21717715

8.-10. november 2022 Nordic Poultry Conference afholdes på Comwell Hvide Hus i Aalborg.

Med venlig hilsen fra

Jette Søholm Petersen

Du må gerne dele mailen med kolleger, chef eller andre interesserede! Hvis nogen af dem ønsker at komme med på maillisten, så kontakt jtp@seges.dk Hvis du ikke ønsker at modtage FjerkræNyt, kan du framelde den ved at sende en mail til jtp@seges.dk. Du kan læse mere om SEGES og L&F's persondatapolitik [her](#).

Kontaktinformationer:

Jette Søholm Petersen: E jtp@seges.dk